

भारत का राजपत्र

The Gazette of India

भारतनुं राजपत्र

बसाधारण
EXTRAORDINARY
असाधारण

भाग-८ खण्ड-१

PART VIII Section 1

भाग ८ विभाग-१

प्राधिकारसे प्रकाशित
PUBLISHED BY AUTHORITY
प्राधिकारसे प्रकाशित

नं.-१] नई दिल्ही, मंगलवार २९ मार्च, १९८८ १२ चैत्र, १९१०, (शक) [खण्ड-५

No.-1] NEWDELHI, TUESDAY 29 MARCH, 1988/12, CHAITRA, 1910 (SAKA) [VOL-5

अंक-१] नवी दिल्ही, मंगलवार, २९ मार्च, १९८८/१२, चैत्र, १९१० (शक) [वेद्यम-५

इस भागमें भिन्न पृष्ठ संख्या दी जाती है, जिसकी यह अलग संकलनके रूप में रखा जा शके।

Separate paging is given to this Part in order that it
may be filed as a separate compilation.

आ भागमें अलग पाना नंबर आपेक्षा छे, जेथी ते अलग संग्रह तरीके क्षर्त्त शर्त ते थक्के।

विधि और न्याय मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नई दिल्ली, २९ नार्च, १९८८/१२, चैत्र, १९१० (शक)

(1) दि इन्डियन ट्रस्ट एकट, १८८२ (सन १८८२ का २) (2) दि सिड्न एकट, १९६६ (सन १९६६ का ५४) और (3) दि पेसेन्ट ओफग्रेच्युइटी एकट, १९७२ (सन १९७२ का ३९) के निम्नलिखित गुजराती अनुवाद राष्ट्रपतिके प्राधिकार से प्रकाशित किये जाते हैं और प्राधिकृत अनुवाद (केन्द्रीय विधि) अधिनियम, १९७३ (सन १९७३ का ५०) कीधारा २के खंड (क) के अधीन ये गुजराती भाषा में उनके प्राधिकृत अनुवाद समझे जाएंगे।

(Price : Rs. 5-00)

GAZETTE OF INDIA, EXTRAORDINARY

[PART-VIII]

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE

(LEGISLATIVE DEPARTMENT)

NEW DELHI, DATED, 29th MARCH, 1988/12, Chaitra, 1910 (SAKA)

The Translations in Gujarati of the following Acts, namely :—

(1) The Indian Trust Act, 1882 (2 of 1882), (2) The seeds Act, 1966 (54 of 1966) and (3) The Payment of Gratuity Act, 1972 (39 of 1972) are hereby published under the Authority of the President and shall be deemed to be the authorised translation thereof in Gujarati under clause a of Section 2 of the Authorised Translations (Central Laws) Act, 1973 (50 of 1973).

વિધિ અને ન્યાય મંત્રાલય

(વિદ્યાર્થી વિભાગ)

નવી દિલ્હી, ૨૮મી માર્ચ, ૧૯૮૮/૧૨ ચૈત્ર, ૧૯૧૦ (શક)

નીચેના અધિનિયમોનું, એટલે કે (૧) ધી ઇન્ડિયન ટ્રસ્ટ એક્ટ, ૧૮૮૨ (સન ૧૮૮૨નો ૨જો),
(૨) ધી સિડ્ઝ એક્ટ, ૧૯૬૬ (સન ૧૯૬૬નો ૫૪મો) અને (૩) ધી પેમેન્ટ ઓફ ગ્રેચ્યુલ્ટી એક્ટ,
૧૯૭૨ (સન ૧૯૭૨નો ૩૮મો)નું નીચેનું ગુજરાતી ભાષાંતર, આથી, રાષ્ટ્રપતિના પ્રાધિકાર હેઠળ પ્રસિદ્ધ
કૃત્વામાં આવે છે અને અધિકૃત ભાષાંતરો (કેન્દ્રીય કાયદા) અધિનિયમ, ૧૯૭૩ (સન ૧૯૭૩ના
૫૦મા)ની કલમ ૨ના ખંડ (ક) હેઠળ તે, તેનું અધિકૃત ગુજરાતી ભાષાંતર છે એમ ગણાશે.—

સૂચિ

INDEX

અધિનિયમનું નામ Name of the Act	પૃષ્ઠાંક Page No.
૧. ભારત ટ્રસ્ટ અધિનિયમ-૧૮૮૨ (સન ૧૮૮૨નો ૨જો)	
1. The Indian Trust Act, 1882 (2 of 1882). 2. ભિયારણ અધિનિયમ, ૧૯૬૬ (સન ૧૯૬૬નો ૫૪મો)	3
2. The Seeds Act, 1966 (54 of 1966). 3. ગ્રેચ્યુલ્ટી ચુકવુણી અધિનિયમ, ૧૯૭૨ (સન ૧૯૭૨નો ૩૮મો).	33
3. The Payment of Gratuity Act, 1972 (39 of 1972).	43

બિયારણું અધિનિયમ, ૧૯૬૬

કલમ.

અનુક્રમણિકા.

૧. ટૂંકી રંગા વ્યાપિત અને આરંભ.
૨. વ્યાખ્યા.
૩. કેન્દ્રીય બિયારણ સમિતિ.
૪. કેન્દ્રીય બિયારણ પ્રયોગશાળા અને રાજ્ય બિયારણ પ્રયોગશાળા.
૫. બિયારણની જત અથવા પ્રકાર જહેર કરવાની સત્તા.
૬. અંકુરણ અને શુદ્ધતા વર્ગેની ઓછામાં ઓછી મર્યાદા નિર્દિષ્ટ કરવાની સત્તા.
૭. જહેર કરેલ જત અથવા પ્રકારના બિયારણના વેચાળણ નિયમન કરવા બાબત.
૮. પ્રમાણન એજન્સી.
- ૮-ક. કેન્દ્રીય બિયારણ પ્રમાણન બોર્ડ.
- ૮-ખ. બીજી સમિતિઓ.
- ૮-ગ. બોર્ડ અથવા સમિતિમાં જગા ખાલી પડવાને કારણે, મેની કાર્યવાહી ગેરકાણેસર છર્યે નહિ.
- ૮-ધ. બોર્ડની કાર્યરીતિ.
- ૮-ય. સેકેટરી અને બીજા અધિકારીઓ.
૯. પ્રમાણન એજન્સીએ પ્રમાણપત્ર આપવા બાબત.
૧૦. પ્રમાણપત્ર રદ કરવા બાબત.
૧૧. અપીલ.
૧૨. બિયારણ પૃથકૂકરો.
૧૩. બિયારણ ઇન્સ્પેક્ટરો.
૧૪. બિયારણ ઇન્સ્પેક્ટરની સત્તા.
૧૫. બિયારણ ઇન્સ્પેક્ટરે અનુસરવાની કાર્યરીતિ.
૧૬. બિયારણ પૃથકૂકરનો રિપોર્ટ.
૧૭. જહેરુકરેલું જત અથવા પ્રકારના બિયારણની નિકાસ અને આયાત ઉપર નિર્ધારણ.
૧૮. વિદેશની બિયારણ પ્રમાણન એજન્સીઓને માન્યતા.
૧૯. શિક્ષા.
૨૦. મિલકત જગત કરવા બાબત.
૨૧. કંપનીઓએ કરેલા ગુના.
૨૨. શુદ્ધબુદ્ધથી લીધેલ પગલાને રક્ષણ.
૨૩. આદેશો આપવાની સત્તા.
૨૪. મુક્તિત.
૨૫. નિયમો કરવાની સત્તા.
- અ. સા. ભાગ-૮-ગોડ-૨-૩૮૮-૮.

બિયારણ અધિનિયમ, ૧૯૬૬

(સન ૧૯૬૬નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૫૪)

[૨૮મી ડિસેમ્બર, ૧૯૬૬]

[સન ૧૯૬૫ના ડિસેમ્બર મહિનાની ૩૧મી તારીખે આમલમાં હોય તે પ્રમાણે]

બેચારું મારેના આયુક બિયારણની ગુણવત્તાનું નિયમન કરવા માટે અને તેની સાથે સંકળાયેલી બાબતો માટે જોગવાઈ કરવા બાબત અધિનિયમ.

સંસદ ભારતના ગણરાજ્યના સતતરમાં વર્ષમાં નીચે પ્રમાણે અધિનિયમ કરે છે:—

૧. (૧) આ અધિનિયમ “બિયારણ અધિનિયમ, ૧૯૬૬” કહેવાશે.

ટૂંકી સંક્ષિપ્ત વ્યાપ્તિ
અને આર્દ્ધા.

(૨) તે સમગ્ર ભારતને લાગુ પડે છે.

(૩) કેન્દ્ર સરકાર રાજ્યપત્રમાં, જહેરનામાથી, નક્કી કરે તે તારીખે તે આમલમાં આવશે અને આ અધિનિયમની જુદી જુદી જોગવાઈઓ માટે અને જુદાં જુદાં રાજ્યો માટે અથવા તેના જુદા જુદા વિસ્તારો માટે જુદી જુદી તારીખો નક્કી કરી શકાશે.

૨. આ અધિનિયમમાં, સંદર્ભથી અન્યથા અપેક્ષિત ન હોય તો,—

વ્યાખ્યા.

(૧) “ઝતી” એ શબ્દમાં બાગાયતનો સમાવેશ થાય છે;

(૨) “કેન્દ્રીય બિયારણ પ્રયોગશાળા” એટબે, કલમ ૪ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ “કેન્દ્રીય બિયારણ પ્રયોગશાળા” તરીકે સ્થપાયેલી અથવા જહેર કરેલ કેન્દ્રીય બિયારણ પ્રયોગશાળા;

(૩) “પ્રમાણુન એજન્સી” એટબે કલમ ૮ હેઠળ સ્થપાયેલી અથવા કલમ ૧૮ હેઠળ માન્ય કરેલી પ્રમાણુન એજન્સીઓ;

(૪) “સમિતિ” એટબે કલમ ઉની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સ્થાયેલી “કેન્દ્રીય બિયારણ સમિતિ”;

(૫) “બારદાન” એટબે, પેટી, થીશી, કાસ્કેટ, ડબ્લ્યુ, પીપ, ચેલ્ચું, પાત્ર, કોથળો, થેંડો, વેણ અથવા જેમાં કોઈ ચીજ કે વસ્તુ મૂકવામાં અથવા પેક કરવામાં આવે તેવી બીજી વસ્તુ;

(૬) “નિકાસ” એટબે ભારતમાંથી ભારત બહારના કોઈ સ્થળે લઈ જવું તે;

(૭) “આયાત” એટબે ભારત બહારના સ્થળોથી ભારતમાં લાવવું તે;

(૮) “જત” એટબે, પાકના છોડની સંબંધિત એક કે વધુ જતો અથવા પેટા-જતો, જે દુટી અથવા ભેગી એક જ નામથી ઓળખાતી હોય, જેવી કે કોબીજ, મકાઈ, ડાંગર અને ઘઉ;

(૯) કોઈ બિયારણના સંબંધમાં “જહેર કરેલી જત અથવા પ્રકાર” એટબે, કલમ ૫ હેઠળ જહેર કરેલ કોઈ જત અથવા તેનો પ્રકાર;

(૧૦) “દ્રાવેલું” એટબે આ અધિનિયમ હેઠળ કરેલા નિયમોથી દ્રાવેલું;

(૧૧) “બિયારણ” એટબે વાવેતર અથવા રોપણી માટે વપરાતું નીચેના પ્રકારનું કોઈ બિયારણ:—

(૧) ખાદ્ય તેલીભયાં અને ફોંઝાં અને શાકભાજનો બિયારણ સહિત અનાજનું બિયારણ;

(૨) કપાસિયા;

(૩) ધાસચારાનું બિયારણ;

(૪) શાણનું બિયારણ;

અને તેમાં નાના છોડ તથા કંદ, કંદમૂળ, ગાંઢ, મૂળી, મૂળિયાં, કાપેલી લંબો, અનાજ અથવા ટોરોનો ધાસચારાની તમામ પ્રકારની કલમોનો અને વધિપ્રભનનથી ઉત્પન્ન કરવામાં આવતા પદાર્થનો સમાવેશ થાય છે;

- (૧૨) "બિયારણ પૃથક્કાર" એટલે કલમ ૧૨ હેઠળ નિમાયેલ બિયારણ પૃથક્કાર;
- (૧૩) "બિયારણ ઈન્સ્પેક્ટર" એટલે કલમ ૧૩ હેઠળ નિમાયેલ બિયારણ ઈન્સ્પેક્ટર;
- (૧૪) સંઘ રાજ્યક્ષેત્રના સંબંધમાં "રાજ્ય સરકાર" એટલે તેનો વહીવટકર્તા;
- (૧૫) કોઈ રાજ્યના સંબંધમાં "રાજ્ય બિયારણ પ્રયોગશાળા" એટલે તે રાજ્ય માટે કલમ ૪ની પેટા-કલમની હેઠળ રાજ્ય બિયારણ પ્રયોગશાળા તરીકે સ્થાપેલી અથવા જહેર કરેલી રાજ્ય બિયારણ પ્રયોગશાળા; અને
- (૧૬) "પ્રકાર" એટલે, વૃદ્ધ, ઉપજ, છોડ, ફળ, બિયારણ અથવા બીજા લક્ષણોથી ઓળખી શક્ય તેવી જાતનો કોઈ પેટા-વિભાગ.

કેન્દ્રીય બિયારણ સમિતિ.

૩. (૧) કેન્દ્ર સરકાર, આ અધિનિયમના આરંભ પછી બનતી ત્વરાએ આ અધિનિયમના અમલથી ઉપસ્થિત થતી બાબતો અંગે કેન્દ્ર સરકાર અને રાજ્ય સરકારને સલાહ આપવા અને આ અધિનિયમથી અથવા તે હેઠળ તેને સૌંપવામાં આવે તેવાં બીજાં કાર્યો કરવા કેન્દ્રીય બિયારણ સમિતિ નામની એક સમિતિ રચણે.

(૨) સમિતિ નીચેના સભ્યોની બનશે:—

- (૧) કેન્દ્ર સરકારે નિયુક્ત કરવાના અધ્યક્ષ;
- (૨) કેન્દ્ર સરકારને યોગ્ય જાણાય તેવાં હિતોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા તે સરકારે નિયુક્ત કરવાની આઈ વક્તિત્વો, નેમાની ઓછામાં ઓછી બે વક્તિત્વો બિયારણ ઉગાડનારાઓના પ્રતિનિધિઓ હોવા જોઈશે;

(૩) દરેક રાજ્ય સરકારે નિયુક્ત કરવાની એક વક્તિ.

(૪) સમિતિના સભ્યોની બેઠક રાજ્યનામાં, મૂત્ર્ય અથવા બીજા કારણે વહેલી ખાલી ન પડે તો તેઓ બે વર્ષ સુધી હોદ્દો ધરાવવા હક્કદાર રહેશે અને ફેરનિયુક્તિ માટે પાત્ર રહેશે.

(૫) સમિતિ, કેન્દ્ર સરકારની પૂર્વમંજૂરીને અધીન રહીને, કેરમ નક્કી કરતા અને પોતાની કાર્યરીતિનું તથા પોતે કરવાના બધા કામકાજનું નિયમન કરતા ઉપનિયમો કરી શકશે.

(૬) સમિતિના અથવા તેની પેટા-સમિતિનાં કાર્યો તેમાં કોઈ ખાલી જગ્યા હોય તે છતાં, બજાવી શકશે.

(૭) કેન્દ્ર સરકાર, સમિતિના સેક્ટરી તરીકે કોઈ વક્તિત્વો નીમણે અને કેન્દ્ર સરકાર સમિતિ માટે પોતે જરૂરી ગણે તેવા કારકૂની અને બીજા સ્ટાફની જોગવાઈ કરશે.

કેન્દ્રીય બિયારણ પ્રયોગશાળા અને રાજ્ય બિયારણ પ્રયોગશાળા.

૪. (૧) કેન્દ્ર સરકાર, રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી, આ અધિનિયમથી અથવા તે હેઠળ કેન્દ્રીય બિયારણ પ્રયોગશાળાને સૌંપેલાં કાર્યો બજાવવા માટે "કેન્દ્રીય બિયારણ પ્રયોગશાળા" સ્થાપી શકશે અથવા કોઈ બિયારણ પ્રયોગશાળાને કેન્દ્રીય બિયારણ પ્રયોગશાળા તરીકે જહેર કરી શકશે.

(૨) રાજ્ય સરકાર, રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી, એક અથવા વધુ રાજ્ય બિયારણ પ્રયોગશાળાઓ સ્થાપી શકશે અથવા કોઈ બિયારણ પ્રયોગશાળાને રાજ્ય બિયારણ પ્રયોગશાળા તરીકે જહેર કરી શકશે. જયાં જહેર કરેલી કોઈપણ જાત કે પ્રકારના બિયારણનું પૃથક્કરણ દરાવેલી રીતે આ અધિનિયમ હેઠળ બિયારણ પૃથક્કારો કરશે,

૫. સમિતિ સાથે વિચારવિનિમય કર્યા પણી, કેન્દ્ર સરકારનો એવો અભિપ્રાય થાય કે એતીના હેતુઓ માટે વેચવાના કોઈ જાત અથવા પ્રકારના બિયારણની ગુણવત્તાનું નિયમન કરવાનું જરૂરી અથવા ઈષ્ટ છે, તો તે રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી, આ અધિનિયમના હેતુઓ માટે તેવી જાત કે પ્રકારના બિયારણને જહેર કરેલ જત અથવા પ્રકાર તરીકે જહેર કરી શકશે અને જુદાં જુદાં રાજ્યો અથવા તેના જુદા જુદા વિસ્તારો માટે, જુદી જુદી જતો અથવા પ્રકારો જહેર કરી શકશે.

૬. કેન્દ્ર સરકાર, સમિતિ સાથે વિચાર વિનિમય કર્યા પછી, રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી નીચે પ્રમાણે નિર્દિષ્ટ કરી શકશે:—

(ક) જહેર કરેલ કોઈ જત અથવા પ્રકારના બિયારણ સંબંધી અંકુરણ અને શુદ્ધતાની ઓછામાં ઓછી મર્યાદા;

(ખ) આવું બિયારણ ખંડ (ક) હેઠળ નિર્દિષ્ટ કરેલી અંકુરણ અને શુદ્ધતાની ઓછામાં ઓછી મર્યાદા પ્રમાણેનું છે એમ દર્શાવવા માટેની નિશાની અથવા વેબલ અને એવી નિશાની અથવા વેબલ ઉપર દર્શાવી શકાય તે વિગતા.

૭. કોઈ વ્યક્તિ જતે અથવા તેના વતી બીજી કોઈ વ્યક્તિ, જહેર કરેલ જત અથવા પ્રકારનું બિયારણ વેચવાનો, વેચાણ માટે રાખવાનો, વેચાણ માટે ઓફર કરવાનો, તે વિનિમય કરવાનો અથવા બીજી રીતે તે પૂર્ણ પાડવાનો ધર્યા કરી શકશે નહિં, સિવાય કે,—

(ક) આવું બિયારણ તેના જત અથવા પ્રકાર ઓળખી શકાય તેવું હોય;

(ખ) આવું બિયારણ કલમ ઇના ખંડ (ક) હેઠળ નિર્દિષ્ટ કરેલ અંકુરણની અને શુદ્ધતાની ઓછામાં ઓછી મર્યાદા પ્રમાણેનું હોય;

(ગ) આવા બિયારણના બારાના ઉપર કલમ ઇના ખંડ (ખ) હેઠળ નિર્દિષ્ટ કરેલ તેની ખરી વિગતોવાળી નિશાની કે વેબલ હરાવેલી રીતે હોય; અને

(ઘ) તેણે હરાવવામાં આવે તેવી બીજી જરૂરિયાતોનું પાલન કરું હોય.

૮. રાજ્ય સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર સાથે વિચાર વિનિમય કરીને કેન્દ્ર સરકાર રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી, આ અધિનિયમથી અથવા તે હેઠળ પ્રમાણેન એજન્સીને સૌંપવામાં આવે તેવાં કાર્યો બજાવવા માટે તે રાજ્ય માટે એક પ્રમાણન એજન્સી સ્થાપાયે શકશે.

૯. (૧) કેન્દ્ર સરકારે રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી, કેન્દ્ર સરકારને અને રાજ્ય સરકારને, પ્રમાણનને લગતી તમામ બાબતોમાં સલાહ આપવા માટે અને કલમ ૮ હેઠળ સ્થાપેલ એજન્સીના કાર્યેનું સંકલન સાધવા માટે કેન્દ્રીય બિયારણ પ્રમાણન બોર્ડ (જેનો આમાં હવે પછી, “બોર્ડ” તરીકે ઉલ્લેખ કર્યો છે તે) સ્થાપનું જોઈશે.

અંકુરણ અને શુદ્ધતા વગેરેની ઓછામાં ઓછી મર્યાદા નિર્દિષ્ટ કરવાની સત્તા.

જહેર કરેલ જત અથવા પ્રકારનાં બિયારણનાં વેચાણનું નિયમન કરવા આબત.

(૨) બોર્ડ નીચેના સભ્યોનું બનશે :—

(૧) કેન્દ્ર સરકારે નિયુક્ત કરવાના આધ્યક્ષ ;

(૨) રાજ્ય સરકારોએ એતી નિયામકો તરીકે નોકરીએ રાખેલી વ્યક્તિઓમાંથી કેન્દ્ર સરકારે નિયુક્ત કરવાના ચાર સભ્યો ;

(૩) કૃપિ યુનિવર્સિટીઓએ સંશોધન નિયામકો તરીકે નોકરીએ રાખેલી વ્યક્તિઓમાંથી કેન્દ્ર સરકારે નિયુક્ત કરવાના ગ્રણ સભ્યો ;

(૪) કેન્દ્ર સરકારને યોગ્ય લાગે તેવાં હિતોનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે તે સરકારે નિયુક્ત કરવાની તેર વ્યક્તિઓ, જેમાંથી ઓછામાં ઓછી ચાર વ્યક્તિઓ બિયારણ ઉત્પાદકો અથવા વેપારીઓની પ્રતિનિધિઓ હોવી જોઈશે.

(૫) બોર્ડના કોઈ સભ્યની જગ્યા રાજીનામાથી અથવા બીજી રીતે તેવી વહેલી ખાલી ન પડે, તો તે તેની નિયુક્તિની તારીખથી બે વર્ષની મુદ્દત સુધી હેઠાં ધરાવવા હક્કાર થશે:

પરંતુ (૧)ના ખંડ (૨) અથવા ખંડ (૩) હેઠળ નિયુક્ત કરવામાં આવેલી કોઈ વ્યક્તિ, જે નિમ્નું રૂપો-કલમ (૨)ના ખંડ (૨) અથવા ખંડ (૩) હેઠળ નિયુક્ત કરવામાં આવેલી કોઈ વ્યક્તિ, જે નિમ્નું રૂપોની નિયુક્ત કરવામાં આવી હોય તે નિમાણુકમાં ચાલુ રહે ત્યાં સુધી જ હેઠાં ધરાવશે.

૧૦. બોર્ડ, પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી પૂર્ણતા: બોર્ડના સભ્યો અથવા પૂર્ણતા: બીજી વ્યક્તિઓની અથવા અંશત: બીજી વ્યક્તિઓની બનેલી ફેને યોગ્ય ગણે તેટાં સમિતિ ઓ પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી શરેયાને આધીન રહીને, બોર્ડ તેમને સૌંપે તેવી સત્તાં વાપસવા અને તેવી ફરજો બજાવવા માટે, નીમી શકશે.

બેડ ખાથવા સમિતિમાં
જગા ખાલી પડવાને
કાર્યશૈલેતની કાર્યવાહી
ગેરકાર્યદેશર ઠરશે
નાહિ.

૮૧. બોર્ડ અથવા તેની કોઈ સમિતિની કોઈપણ કાર્યવાહી, તેમાં કોઈ ખાલી જગ્યા છોવાને કારણે અથવા તેની રચનામાં ખામી હોવાને કારણે જ ગેરકાર્યદેસર ઠરશે નહિ.

બોડ્ની કાર્યરીત.

ઘ. બોર્ડ, કેન્દ્ર સરકારની પૂર્વ મંજૂરીને અધીન રહીને, પોતાની કાર્યરીતિ અને તેની કોઈ સમિતિની કાર્યરીતિનું અને પોતે અથવા તેવી સમિતિએ કરવાના તમામ કામકાજના સંચાલનનું નિયમન કરવાના હેતુ માટે ઉપ-નિયમો કરી શક્યાં.

સેક્ટરી આને બીજા
આપુંદ્રારીએ.

੮ੴ. ਕੇਨਟੂ ਸਰਕਾਰ—

- (१) બોર્ડના સેકેટરી તરીકે કોઈ વ્યક્તિને નીમી શક્યો ; અને
 (૨) કેન્દ્ર સરકાર જરૂરી ગણે તેવા ટેકનિકલ અને બીજે સ્ટાફ બોર્ડને પૂરો પાડ્યો.

પ્રમાણન એજન્સીઓ
પ્રમાણપત્ર આપવા
આપાયત.

૬. (૧) જાહેર કરેલ જત અથવા પ્રકારના કોઈ બિયારણ વેચતી, વેચાણ માટે રાખતી, વેચવાની ઓફર કરતી, વિનિમય કરતી અથવા બીજ રીતે પૂરું પાડતી કોઈ વ્યક્તિ એવું બિયારણ પ્રમાણન એજન્સી દ્વારા પ્રમાણિત કરાવવા મળતી હોય તો, તે વ્યક્તિ તે હેણસર પ્રમાણપત્ર આપવા માટે પ્રમાણન એજન્સીને અરજી કરી શકશે.

(૨) પેટા-કલમ (૧) ડેકણની દરેક અરજી છાવવામાં આવે તેવા નમૂનામાં કરવી જોઈશે, તેમાં છાવવામાં આવે તેવી વિગતો હોવી જોઈશે અને છાવવામાં આવે તેટલી ફી સાથે હોવી જોઈશે.

(3) પ્રમાણપત્ર આપવા માટેની એવી કોઈ અરજી મળો, પ્રમાણન એજન્સી, પોતે યોગ્ય ગણે તેવી તપાસ કર્યા પછી, અને જે બિધારણને લગતી અરજી કરી હોય તે દરાવેલા ધોરણ મુજબનું છે એવી પોતાને આતરી થયા પછી દરાવવામાં આવે તેવા નમૂનામાં અને તેવી થરતોએ પ્રમાણપત્ર આપી શકશો:

પરંતુ એવાં ધોરણો કલમ હના અંડ (ક) હેઠળ તે બિયારણ માટે નિર્દિષ્ટ કરેલ અંકુરણ અને શુદ્ધતાની ઓછામાં ઓછી મર્યાદા કરતાં નીચા હોવા જોઈએ નહિ.

પ્રમાણપત્ર ૨૬
કરવા બાબત.

૧૦. પ્રમાણન એજન્સીને આ અર્થે પોતાને કરેલે લખાયું ઉપરથી અથવા બીજી રીતે ખાતરી થાય કે—

(ક) કલમ ઈ હેઠળ નોંધું આપેલ પ્રમાણપત્ર, મહત્વની હકીકતની ગેરરજૂદ્યાત કરીને સેળવવામાં શાય્યું છે : અથવા

(ખો) પ્રમાણપત્ર ધરાવનારે, વાજબી કારણ વિના જે શરતોએ પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવ્યું હોય તેનું પાલન કર્યું નથી રાથવા કાં રાહિનિયમ રાથવા તે હેઠળ કરેલા નિયમોની જોગવાઈઓમાંની કોઈ જોગભર્યાનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે,

તો આ અધિનિયમ હેઠળ પ્રમાણપત્ર ધર્યાવનાર જે શિક્ષાને પાત્ર થણે હોય રેવી કોઈ બીજી શિક્ષાને બાધ આપ્યા વિના, પ્રમાણન એજન્સી, પ્રમાણપત્ર ધર્યાવનારને કારણ દર્શાવાની તક આપ્યા પછી, પ્રમાણપત્ર રદ કરી શક્યો.

๒๖๙

૧૧. (૧) કલમ ૮ અથવા કલમ ૧૦ હેઠળ પ્રમાણેન એજન્સીના નિર્ણયથી નારાજ થેબે કોઈપણ વ્યક્તિ, ને તારીખે તેને નિર્ણયની જાણ કરવામાં આવે તે તારીખથી વીસ દિવસની આંદર, જાને છ્યાવવામાં આવે તેવી દી ભર્યે ચાલ આર્થે રૂલ્યુ સરકાર નિર્દિષ્ટ કરે તેવા સત્તાધિકારી સમક્ષા આપીલ કરી શકશે:

ਪਰ ਤੁ ਜਪੀਵ ਸਜਾਧਿਕਾਰੀਨੇ ਗੋਵੀ ਖਾਤੰਬੀ ਥਾਥ ਕੇ ਜਪੀਵ ਕਰਨਾਰੇਨੇ ਸਮਝਾਰ ਅਪੀਵ ਕਰਤੇ ਪ੍ਰਸਾਂ ਆਰਾਖ਼ਬੁਰ
ਆਟਾ ਇਉਮਾਂ ਆਵ੍ਹੋ ਹਤੇ ਗੇ ਤੇ ਗ੍ਰੀਸ ਇਤਿਹਾਸੀ ਸਦਰਾਲੂ ਮੁਹਤ ਪ੍ਰੀ ਥਾਥ ਪਈ ਤੇ ਅਪੀਵ ਦਾਖਲ ਕਰੀ ਥਿਥੇ।

(२) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આપીલ મણ્યે, આપીલ સત્તાવિકરીએ આપીલ કરનારને સુનાવણીની તક રાખ્યા પણી, શરૂઆતી હોય તેટાં જવાદી આપીલનો નિકાલ કરવો જોઈશે.

(૩) એં કુલમ હેઠળ અપીલ સત્તાધિકારીનો દરેક હુકમ રાખી ગણાશે.

બિયારણ પુષ્કરારો,

૧૨. રાજ્યાં સરકાર, રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી, દ્વારાવેલી લાયકાત ધરાવતી પોતાને યોઝ્ય લાગે તેટબી વ્યક્તિઓને બિયારણ પૃથક્કાર તરીકે નીમી શક્ષે અને તેમની હકમતનું ક્ષેત્ર નકદી કરી શક્ષે.

૧૩. (૧) રાજ્ય સરકાર, રાજ્યપત્રમાં જાહેરનામાથી, છાવેલી વાયકાત ધરાવતી પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી વ્યક્તિ ઓને બિયારણ ઈન્સ્પેક્ટર તરીકે નીમી શક્યે આને તેમની હક્કુમતનું ક્ષેત્ર નક્કી કરી શકશે.

(૨) દરેક બિયારણ ઈન્સ્પેક્ટર, ભારતના ફોન્ડારી અધિનિયમની કલમ ૨૧ના અર્થ મુજબ, રાજ્યસંવક ગણ્યાશે આને રાજ્ય સરકાર આ અર્થે નિર્દિષ્ટ કરે તેવા સત્તાવિકારીના સત્તાવાર તાખા નીચે રહેશે.

૧૪. (૧) બિયારણ ઈન્સ્પેક્ટર--

બિયારણ ઈન્સ્પેક્ટરો.

બિયારણ
ઈન્સ્પેક્ટરની સત્તા.

(૧) (૧) કોઈ જાહેર કરેલી જત અથવા પ્રકારના કોઈ બિયારણનું વેચાણ કરની કોઈ વ્યક્તિ પાસેથી; અથવા

(૨) આવું બિયારણ ખરીદનારને અથવા માલ બેનારને પહોંચાડી રહી હોય, તેવી ડિવીની કરી રહી હોય અથવા ડિવીની કરવાની તૈયારી કરી રહી હોય તેવી કોઈ વ્યક્તિ પાસેથી, અથવા

(૩) માલ ખરીદનારને અથવા માલ બેનારને એવા બિયારણની ડિવીની મળ્યા પછી તેની પાસેથી, તેવા બિયારણનો નમૂનો વાંચ શકશે.

(૪) જે વિસરણાંથી આવો નમૂનો બીજો હોય તાંત્રાં બિયારણ પૃથક્કારને પૃથક્કરણ માટે એવો નમૂનો મોકલી શકશે.

(૧) આ અધિનિયમ હેઠળ જ્યાં ગુનો કરવામાં આવ્યો છે અથવા કરવામાં આવી રહ્યો છે એમ માનવાને તેને કારણ હોય તેવા કોઈ સ્થળો તેને જરૂરી લાગે તેવી સંહારી સાથે તમામ વાજબી સમયે ઘાખવ થઈ શકશે અને જડતી લઈ શકશે અને જેના સંબંધમાં ગુનો થયો હોય અથવા થઈ રહ્યો હોય તેવા કોઈ બિયારણનો કબજે ધરાવતી વ્યક્તિને ત્રીસ દિવસથી વધુ ન હોય તેવી ચોક્કસ મુદ્ત સુધી એવા બિયારણના કોઈ જથ્યાનો નિર્ણય ન કરવાનો બેખિત હુકમ કરી શકશે અથવા કહેવાનો ગુનો, બિયારણનો કબજે ધરાવતારથી કાન્તિ દૂર થઈ ન શકે તેવો હોય તો એવા બિયારણનો જથ્યો કબજે લઈ શકશે.

(૧) ખંડ (૧)માં જણાવેલા કોઈ સ્થળો મળી આવેનું કોઈ રેકર્ડ, રજિસ્ટર, ઇસાવેજ અથવા મહત્વની બીજી કોઈ વસ્તુની તપાસ કરી શકશે અને આ અધિનિયમ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો કર્તાનો પુરાવો તેના ઉપરથી મળયે એમ માનવાને તેને કારણ હોય તો તે કબજે લઈ શકશે ; આને

(૨) આ અધિનિયમ અથવા જે હેઠળ કરેલા કોઈ નિયમના હેતુઓ સ્પિધ કરવા માટે જરૂરી હોય તેવી બીજી સત્તા વાપરી શકશે.

(૩) પેટ્રો-કલમ (૧)ના ખંડ (૩) હેઠળ કોઈ જાહેર કરેલા જત કે પ્રકારના કોઈ બિયારણનો નમૂનો બેગમાં આવે તારે, આવું બિયારણ સામાન્ય રીતે જે દરે લોગેને વેચાણમાં જાવનું હોય તે દરે ગણેલી તેની કિમત, જેની પાસેથી બિયારણ લીજું હોય તે માગે ત્યારે આપવાની રહેશે.

(૪) આ કલમથી મળેલી સત્તામાં જાહેર કરેલ જત અથવા પ્રકારનું બિયારણ જેમાં ભરવામાં આવું હોય તેવા આરાદાન તોડીને ખોલવાની સત્તાનો અથવા જ્યાં આવું બિયારણ વેચાણ માટે રાખવામાં આવું હોય તેવી જગાનું બારાણું તોડીને ખોલવાની સત્તાનો, સમાવેશ થાય છે :

પરતુ જગાનો માલિક અથવા તેનો બેગવટો કરનાર બીજી કોઈ વ્યક્તિ, તે જગાને હાજર હોય અને તેને બારાણું ખોલવાનું જણાવવામાં આવ્યે તે તેમ કરવાની ના પાડે, ત્યાર પછી જ બારાણું તોડીને ખોલવાની સત્તા વાપરી શકશે.

(૫) પેટ્રો-કલમ (૧)ના ખંડ (૩) હેઠળ બિયારણ ઈન્સ્પેક્ટર કોઈ પગલું કે, ત્યારે આવું પગલું બેગમાં આવે તે વખતે, તેણે શક્ય હોય ત્યાં સુધી, જોઈમાં ઓછી કે વ્યક્તિનોને હાજર રહેવા જણાવનું પડે અને છાવેલી કોઈ જડતી અથવા જરૂરીને લાગુ પડે.

(૬) (૧) બિયારણ ઈન્સ્પેક્ટર કોઈ જાહેર કરેલ જત કે પ્રકારના બિયારણનો નમૂનો પૃથક્કરણ માટે લેવા ધારે ત્યારે તેણે —

બિયારણ ઈન્સ્પેક્ટરે
અનુસરવાની
કાર્યરીતિ.

(૭) જેની પાસેથી નમૂનો લેવા ધાર્યો હોય તે વ્યક્તિને એવા ઈરાદાની તાંત્રાં લેવિત નોટિસ

આપવી જરૂરીશે;

(अ) आ अधिनियम हेठल करेला नियमोंथी जेगवाई करेला खास डिस्सा सिवाय, छावेली शीते तेमनी जात दर्शीवता त्रय नमूना वेवा जेईशे अने तेना प्रकारने अनुकूल होय ते शीते ते दरेक नमूना उपर निशानी करी सील मारवु जेईशे अथवा तेने बांधी देवा जेईशे.

(२) कोई जहेर करेल जात अथवा प्रकारना कोई बियाराणुना नमूना पेटा-क्लब (१) हेठल वे त्यारे, बियाराणु ईन्स्पेक्टरे—

(क) जेना पासेथी, नमूनो लीधो होय ते व्यक्तिने एक नमूनो आपवो जेईशे;

(ख) बीजे नमूनो जे विस्तारमांथी ते लीधो होय त्यांना बियाराणु पृथक्कारने पृथक्करण माटे छावेली शीते मेक्कलवाना रहेशे, अने

(ग) बाझीना नमूना क्लब १५नी पेटा-क्लब (२) हेठल कानूनी कार्यवाही थाय तो तेमां रजू करवा माटे अथवा केन्द्रीय बियाराणु प्रयोगशाणा द्वारा पृथक्करण कराववा माटे छावेली शीते राखवाना रहेशे.

(उ) जेनी पासेथी नमूना वेवामां आव्या होय ते व्यक्तिने नमूनामो गेझी एक नमूनो स्वीकारवानी ना पाडे तो, बियाराणु ईन्स्पेक्टरे, आवा अस्वीकारनी बियाराणु पृथक्कारन जाणु करवी जेईशे अने ते उपरथी बियाराणु पृथक्कारे पृथक्करण माटे नमूनो मण्ये तेने वे भागांचा वळेंची नाभवो जेईशे अने बेमांधी एक भागने सील करवु जेईशे अथवा बांधवो जेईशे अने नमूनो मणे एटवे, अथवा ते पोतानो रिपोर्ट आपे त्यारे, ते नमूनो बियाराणु ईन्स्पेक्टरने आपाववो जेईशे, जे कानूनी कार्यवाही करवामां आवे तो तेमां रजू करवा माटे ते पोतानी पासे राखशे.

(४) क्लब १४नी पेटा-क्लब (१)ना घंड (ग) हेठल बियाराणु ईन्स्पेक्टर कोई पगलुं वे त्यारे,—

(क) बियाराणु, क्लब उनी कोई जेगवाईनु उल्लंघन करे छे के केम तेनी खातरी तेणे जलदी करवी जेईशे अने जे तेने खातरी थाय के बियाराणु ऐवी जेगवाईनु उल्लंघन करतु नथी तो सदरहु घंड हेठल करेलो हुक्कम तरत जे रद्दबातव करवो जेईशे अथवा कबजे लीविला बियाराणुनो जथ्यो पाई आपवा माटे ज़्यारी पगलां वेवा जेईशे.

(ख) ते बियाराणुनो जथ्यो जात करे तो तेणे, बनती त्वराजे मेजिस्ट्रेटने खबर आपवी जेईशे अने कस्टडी अंगे तेना हुक्मो मेणववा जेईशे.

(ग) कोई क्षिरियाद मांडवाने बाध आव्या विना, कहेवातो गुनो ऐवो होय के क्षति बियाराणुना क्षबजेदारथी दूर थई शके तेम छे, तो तेणे क्षति ऐ शीते दूर करवामां आवी छे ऐवी खातरी थये, सदरहु घंड हेठल करेलो हुक्कम तरत जे रद्दबातव करवो जेईशे.

(घ) बियाराणु ईन्स्पेक्टर, क्लब १४नी पेटा-क्लब (१)ना घंड (घ) हेठल कोई रेकर्ड, रजिस्टर, दस्तावेज अथवा बीजु कोई महानवी वस्तु कबजे करे, त्यारे तेणे बनती त्वराजे मेजिस्ट्रेटने जाणु करवी जेईशे अने तेनी कस्टडी अंगे तेना हुक्मो मेणववा जेईशे.

बियाराणु पृथक्कारने रिपोर्ट. १६. (१) बियाराणु पृथक्कारे क्लब १५नी पेटा-क्लब (२) हेठल नमूनो मण्या पाई तरत जे राज्य बियाराणु प्रयोगशाणामां नमूनानु पृथक्करण करवु जेईशे अने दराववामां आवे तेवा नमूनामां, पृथक्करणना परिणामना रिपोर्टनी एक नक्ल बियाराणु ईन्स्पेक्टरने अने तेनी बीजु नक्ल जेनी पासेथी नमूना लीवा होय ते व्यक्तिने आपवी जेईशे.

(२) (१) आ अधिनियम हेठल क्षिरियाद मांडवा पाई, आपोपी वेचनार अथवा क्षिरियादी दरावेली फ़िल्म्बये क्लब १५नी पेटा-क्लब (२)ना घंड (क) अथवा घंड (ग)मां जाणुवेवा कोई नमूनो तेना रिपोर्ट माटे केन्द्रीय बियाराणु प्रयोगशाणाने मेक्कलवा माटे न्यायालयने अरजु शकशे अने अरजु मण्येथी, न्यायालये क्लब १५नी पेटा-क्लब (१)ना घंड (घ)मां दराव्या प्रमाणेनी निशानी अने सील अथवा बांधन अकबंध छे तेनी प्रथम खातरी करवी जेईशे अने पाई पोतानु सील वागावी ते नमूनो केन्द्रीय बियाराणु प्रयोगशाणाने रवाना करवो जेईशे अने केन्द्रीय बियाराणु प्रयोगशाणामे ते उपरथी नमूनो मण्यानी तारीखवी एक महिनानी अंदर पृथक्करणनु परिणा जाणावतो पोतानो रिपोर्ट दरावेला नमूनामां न्यायालयने मेक्कलवा जेईशे.

(३) पेटा-क्लब (२) हेठल केन्द्रीय बियाराणु प्रयोगशाणामे मेक्कलवा रिपोर्टथी पेटा-क्लब (१) हेठल बियाराणु पृथक्क मारे आपेवो रिपोर्ट रद्दबातव थशे.

(૪) પેટો-કલમ (૨) હેઠળ કેન્દ્રીય બિયારણ પ્રોગશાળાએ મોકલેલો રિપોર્ટ કલમ ૧૮ હેઠળ કોઈ કાર્યવાહીમાં રજૂ કરવામાં આવે ત્યારે પુથકરણ માટે લીધીંબા કોઈ નમૂનો કે તેનો ભાગ આવી કાર્યવાહીમાં રજૂ કરવાની જરૂર રહેણે નહિ.

૧૭. કોઈ વ્યક્તિ ચોતે અથવા બીજી કોઈ વ્યક્તિ મારફત વાવવા અથવા રોપવાના હેતુ માટે, કોઈ જહેર કરેલ અને કે પ્રકારના કોઈ બિયારણની નિકાસ અથવા આયાત કરી કે કંગાવી શક્ષે નહિ, સ્વિવાય કે—

(ક) તે કલમ દના ખંડ (ક) હેઠળ તે બિયારણ માટે નિર્દિષ્ટ કરેલી અંકુરણ અને શુદ્ધતાની ઓછામાં ઓછી મર્યાદા મુજબનું હોય; અને

(ખ) તેના ઉપર કલમ દના ખંડ (ખ) હેઠળ તે બિયારણ માટે નિર્દિષ્ટ કરેલી તેની ખરી વિગતોવાળી નિથાની તૃબલ દ્રાવેલી રીતે લગાડેલું હોય.

૧૮. કેન્દ્ર સરકાર, સમિતિની ભલામણ ઉપરથી અને રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી આ અધિનિયમના હેતુઓ માટે, વિદેશમાં સ્થપાયેલી કોઈ બિયારણ પ્રમાણન એજન્સીને માન્ય કરી શક્ષે.

જહેર કરેલ જત અથવા પ્રકારના બિયારણની નિકાસ અને આયાત ઉપર નિર્ભાગ.

૧૯. કોઈ વ્યક્તિ—

(ક) આ અધિનિયમની કોઈ જોગવાઈનું અથવા તે હેઠળ કરેલા કોઈ નિયમનું ઉલ્લંઘન કરે; અથવા

(ખ) આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ બિયારણ ઈન્સ્પેક્ટરને નમૂના વેતા અટકાવે; અથવા

(ગ) કોઈ બિયારણ ઈન્સ્પેક્ટરને આ અધિનિયમથી અથવા તે હેઠળ તેને મળેલી બીજી કોઈ સત્તા વાપરતાં ચાટકાવે, તો તેને દોપિત હો—

(૧) પહેલા ગુના માટે પાંચસો રૂપિયા સુધીના દંડની; અને

(૨) એવી વ્યક્તિનું આ કલમ હેઠળ કોઈ ગુના માટે અગાઉ દોપિત હરેલી હોય, તો છ મહિના સુધીની કેદની, અથવા એક હજાર રૂપિયા સુધીના દંડની શિક્ષા અથવા તે બન્ને શિક્ષા કરી શક્ષે.

૨૦. આ અધિનિયમની અથવા તે હેઠળ કરેલા નિયમેની કોઈપણ જોગવાઈના ઉલ્લંઘન માટે આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ વ્યક્તિને દોપિત દ્રાવેલામાં આવી હોય ત્યારે, જેના સંબંધમાં ઉલ્લંઘનનો ગુનો કરવામાં આવ્યો હોય તે બિયારણ, સરકારમાં જાત કરી શકાશે.

વિદેશની બિયારણ પ્રમાણન એજન્સીઓને માન્યતા.

શિક્ષા.

૨૧. (૧) આ અધિનિયમ હેઠળનો કોઈ ગુનો કંપનીએ કર્યો હોય ત્યારે, ગુનો કરવામાં આવ્યો હોય તે વખતે કંપનીના કાર્યાંસંચાલન માટે કંપનીનો હવાબો ધરાવતી હોય અને કંપનીને જવાબદાર હોય તે દરેક વ્યક્તિ તેમજ કંપની, તે ગુના માટે દોપિત છે એમ ગણાશે, અને તેમની સામે કામ ચલાવી શકાશે અને તે અનુસાર તેમને શિક્ષા કરી શકાશે:

મિલકત જાત કરવા બાબત.

પરંતુ એવી કોઈ વ્યક્તિ એમ સાબિત કરે કે ગુનો તેની જાણ બાદાર થયો હતો અથવા તે ગુનો થતો અટકાવવા માટે તણે ધર્તની તમામ કાળજી રાખી હતી, તો તે વ્યક્તિનું આ પેટો-કલમના કોઈપણ મજકૂરથી કોઈપણ શિક્ષાને પાત્ર થશે નહિ.

કંપનીઓએ કરેલા ગુના.

(૨) પેટો-કલમ (૧)માં ગમે તે મજકૂર હોય તે છતાં, આ અધિનિયમ હેઠળનો કોઈપણ ગુનો કોઈ કંપનીએ કર્યો હોય અને એમ જાબિત થાય કે તે ગુનો કંપનીના કોઈ રિઝેક્ટર, મેનેજર, સેકેટરી અથવા બીજા કોઈ અધિકારીની સંમતિથી અથવા તેની મુક્ત સંમતિથી કરવામાં આવ્યો છે અથવા તેમના તરફથી થયેલી બેદરકારીને કારણે થયો છે, ત્યારે તેવો રિઝેક્ટર, મેનેજર, સેકેટરી અથવા બીજા અધિકારી પણ તે ગુના માટે દોપિત ગણાશે અને તેની સામે કામ ચલાવી શકાશે અને તે અનુસાર તેને શિક્ષા કરી શકાશે.

રૂપાટીકરણ.—આ કલમના હેતુઓ માટે,—

(ક) “કંપની” એટલે કોઈ સંસ્થાપિત મંડળ અને તેમાં પેઢી અથવા વ્યક્તિનોના બીજા એસોસિયેશનનો સમાવેશ થાય છે, અને

(ખ) પેઢીના સંબંધમાં “ડિરેક્ટર” એટલે પેઢીનો કોઈ ભાગીદાર.

૨૨. આ અધિનિયમ હેઠળ શુદ્ધભુદ્ધિયી કરેલા અથવા કરવા ધારેલા કોઈ કાર્ય માટે સરકાર અથવા સરકારના કોઈ અધિકારી સામે કોઈ દાખો, ફરિયાદ અથવા બીજી કાનૂની કાર્યવાહી થઈ શકશે નહિ.

શુદ્ધભુદ્ધિયી લીધેલ પગલાંને રક્ષણ.

આદેશો આપવાની સત્તા.

૨૩. કેન્દ્ર સરકાર, આ અધિનિયમની અથવા તે હેઠળ કરેલા કોઈ નિયમની જોગવાઈઓનો રાજ્યમાં અમલ કરવવા માટે, પોતાને જરૂરી જણાય તેવા આદેશો કોઈપણ ચન્ય સરકારને આપી શકશે.

પુષ્ટિત.

૨૪. કોઈ વ્યક્તિનો ઉગાડેલા અને વાવવા અથવા રોપવા માટે ઉપયોગમાં બેવા બીજી કોઈ વ્યક્તિને તોણે તેના પોતાના સ્થળ ઉપર રીધા વેચેલા અથવા આપેલા, જહેર કરેલી જત કે પ્રકારના કોઈ બિયારણને આ અધિનિયમમાંનો કોઈ મજફૂર લાગુ પડશે નહિ.

નિયમો કરવાની સત્તા.

૨૫. (૧) કેન્દ્ર સરકાર, ચન્ય સરકારમાં જહેરનામાથી આ અધિનિયમના હેતુઓ સિદ્ધ કરવા માટે નિયમો કરી શકશે.

(૨) ખાસ કરીને અને પૂર્વવર્તી સત્તાની વાપકતાને બાધ આવ્યા વિના, એવા નિયમોથી નીચેની બાબતો માટે જોગવાઈ કરી શકશે—

(ક) સમિતિના કાર્યો અને સમિતિના સભ્યોને અને કલમ ઉની પેટા-કલમ (૫) હેઠળ નીમેલી કોઈ પેટા-સમિતિના સભ્યોને આપવાનાં મુસાફરી અને દેનિક ભથ્થા;

(ખ) કેન્દ્રીય બિયારણ પ્રયોગશાળાનાં કાર્યો ;

(ગ) પ્રમાણન એજન્સીનાં કાર્યો ;

(ઘ) કલમ ઉન્ના ખંડ (૧) હેઠળ અને કલમ ૧૭ના ખંડ (૫) હેઠળ કોઈ જહેર કરેલ જત અથવા પ્રકારના બિયારણના બારદાન ઉપર નિશાની કરવાની અથવા બેખલ લગાવવાની રીત ;

(ઝ) કલમ ૭માં ઉલ્લેખેલ ધંધો કરવા માટે કોઈ વ્યક્તિનો પાલન કરવાની આવશ્યક શરતો ;

(ઝઝ) કલમ ૮ હેઠળ પ્રમાણપત્ર આપવા માટેની અરજીનો નમૂનો, તેમાંની વિગતો, અરજી સાથે મોકલવાની હી, પ્રમાણપત્રનો નમૂનો અને પ્રમાણપત્ર આપવાની શરતો ;

(ઝઝઝ) જે ધોરણનાં બિયારણો હોવાં જોઈયો તે ધોરણો ;

(ઝઝઝઝ) કલમ ૧૧ હેઠળ કયા નમૂનામાં અને કર્ટલી ફી ભર્યે આપીલ દાખલ કરી શકાય તે અને આપીલ સત્તાધિકારીને આપીલનો નિકાલ કરતી વખતે અનુસરવાની કાર્યરીતિ ;

(ઝઝઝઝઝ) બિયારણ પૃથકકારો અને બિયારણ ઈન્સ્પેક્ટરોની લાયકાતો અને ફરજો ;

(૨) બિયારણ ઈન્સ્પેક્ટરે નમૂનો બેવાની રીત, એવા નમૂના બિયારણ પૃથકકાર અથવા કેન્દ્રીય બિયારણ પ્રયોગશાળાને મોકલવાની કાર્યરીતિ અને એવા નમૂનાનું પૃથકકરણ કરવાની રીત ;

(૩) કલમ ૧૬ની પેટા-કલમ (૧) અથવા પેટા-કલમ (૨) હેઠળ પૃથકકરણના પરિણામના રિપોર્ટનો નમૂનો અને સદરહુ પેટા-કલમ (૨) હેઠળ એવા રિપોર્ટના સંબંધમાં આપવાની હી ;

(૪) કલમ ૭માં ઉલ્લેખેલ ધંધો કરવા માટે વ્યક્તિનો રાખવાનાં રેકર્ડ અને તે રેકર્ડમાં સમાવિષ્ટ કરવાની વિગતો ; અને

(૫) ઠરાવવાની અથવા ઠરાવી શકાય તેવી બીજી કોઈ બાબત.

(૬) આ અધિનિયમ હેઠળ કરેલો દરેક નિયમ, તે કરવામાં આવે તે પછી, બનતી તરફાને, સંસદની બેઠક ચાલુ હોય ત્યારે, સંસદના દરેક ગૃહ સમક્ષ એક જ સત્ત્રમાં અથવા લાગલાગટ બે કે વધુ સત્ત્રોમાં મળીને કુલ ત્રીસ દિવસની મુદ્રા સુધી મુકવી જોઈયે અને ઉપર્યુક્ત સત્ત્ર અથવા લાગલાગટ સત્ત્રોની તરત પદ્ધીનું સત્ત્ર પૂરું થતો પહેલાં બન્ને ગૃહો તે નિયમોમાં કોઈ ફેફસર કરવા સંમત થાય અથવા બને ગૃહો એમ સંમત થાય કે નિયમ કરવો જોઈયો નહિ, તો તે નિયમ, ત્યાર પછી, યથાપ્રસંગ, એવા ફેફસર કરેલા સ્વરૂપમાં જ અમલમાં આવશે અથવા અમલમાં આવશે જ નહિ; પણ એગે કોઈ ફેફસર થવાથી અથવા તે રદ થવાથી તે નિયમ હેઠળ આગાઉ કર્યાની અપદેસરતાને બાધ આવશે નહિ.